

Dor de carte

Anatol MORARU, *redactor șef*

Lecturînd cu atenție rezultatele unor sondaje realizate de studenții de la Litere și de bibliotecari la diferite facultăți, mi-a venit în memorie titlul semnificativ al unei nuvele (*Dor de oameni*), semnată de Ion Druță și m-am gândit la asociații și analogii...

Așa cum orice om normal nu poate efectiv viețui de unul singur, izolat, copleșit fiind în permanență de un mistuitor dor de semenii, tot așa el nu poate (nu ar trebui) să existe fără dorul de carte. Asta și pentru că (se știe) la temelia celor trei religii mondiale - creștinismul, iudaismul, islamul stau Cărțile. Putem vorbi, în acest sens, că, de fapt, cărțile (dar nu cele de duzină) joacă rolul principal în edificarea spirituală, devenirea plenară a individului. Un exemplu elocvent este cel al lui Nichita Stănescu. Cîteva "cărți fundamentale", menționa nominantul la Nobel, printre care *Biblia*, *Epopoea lui Ghilgameș*, *Odissea*, *Shakespeare*, *Miorița*, *Eminescu*, *Bacovia* etc., au fost decisive pentru formația sa culturală. Cu alte cuvinte, și ca să corectăm aserțiunea materialistă a unui bun prieten al lui Marx (e vorba de Engels), vom spune: "*Cartea l-a făcut pe Om!*".

Sondajul dat și-a propus să evalueze nivelul de funcționalitate și gradul de armonie a două componente ale corelației cititor - Bibliotecă. E de prisos să spunem că lipsa unuia anulează automat întreaga ecuație. Așa cum se întîmpla, vă amintiți, și într-o foarte bună piesă a lui Marin Sorescu - *Paracliserul*. Protagonistul ei nu se poate nicide-

cum resemna cu faptul că are în grijă o catedrală la/în care nu vine nimeni. Conștientizînd absurdul situației (o catedrală fără credincioși e un nonsens!), paracliserul realizează un act simbolic, recuperator, începe să afume cu lumînări pereții locașului pentru a-i da patina vremii. Va alege chiar să se sacrifice: cînd i se termină lumînările, își dă foc la haine și arde precum un rug care afumă și ultima porțiune rămasă - bolta catedralei.

Mai mult de jumătate din studenții chestionați (desigur trebuie pusă în ecuație o eventual mai sporită marjă de eroare datorată, în acest caz, lipsei de experiență a realizatorilor, dar și condiției anonimatului pe care au acceptat-o respondenții) și-au motivat lecturile constante prin tendința de a acumula cunoștințe și informații utile.

Am putea constata, ca o primă reacție, cu satisfacție că lucrurile merg bine. Într-un secol al globalizării rețelele de informație, cînd poți obține, accesînd ușurel, cu un deget, biografia unui autor, rezumatul, comentariul unui roman, interpretarea unui fapt istoric sau orice altă informație, studenții își declară obișnuința de a parcurge interesați sute de pagini. Dar asta dacă ne mulțumim să contemplăm partea vizibilă a iseburgului. Or, dacă analizăm lista autorilor preferați și procentajul (nepermis de mic) al studenților care au biblioteci personale (fie și cu doar 20 - 30 de cărți pe rafturi), putem constata că problema lecturilor rămîne acută. La începutul anilor '90, odată cu destrămarea Uniunii Sovietice

s-au spulberat mai multe mituri cultivate frenetic de ideologia oficială. Un mit compromis rapid a fost cel cu: "Uniunea Sovietică e cea mai cititoare țară din lume", "Iozincă" sus-ținută statistic prin tiraje de milioane a romanelor și volumelor de poezie, revistelor literare, publicațiilor de opinie, (cotidiene și săptămânale), numărul mare de biblioteci, librării și case de cultură. Or... cum poate fi explicat atunci faptul că, în doar câțiva ani, toate acestea (și, în primul rând, "*apetitul lecturilor*") s-au redus drastic sau chiar au dispărut. Pentru că nu trebuie, cred, să punem totul pe seama rigorilor economiei de piață, mecanismul căreia ne tot străduim (fără spor, deocamdată) să-l facem funcțional în spațiul basarabean. Cum bine știu nu numai specialiștii, una din legile funda-mentale ale economiei de piață este cea a ofertei, care nu apare din vid. Când basarabeanul nostru se confruntă cu "dilema": să cumpere o carte, o revistă de cultură sau o bere (uneori echivalente ca preț de cost) și alege berea, evident că nu e vorba deloc de o problemă economică, ci de una de mentalitate. "Reciclarea" librăriilor rurale ("Lu-minițelor") în baruri, închiderea bibliotecilor și a caselor de cultură din satele noastre nu s-a făcut într-o singură noapte și fără știrea comunității. Trebuie să tragem concluzia amară că nu a exis-tat totuși o tradiție culturală firească... Și de ce să ne mire că pînă și studenții universității noastre, care pot beneficia de serviciile uneia dintre cele mai bune biblioteci din republică (materialele din acest număr al *Confluențelor* mai confirmă încă o dată acest adevăr), afirmă (în răspunsurile la anchete) că o vizitează, de regulă, ca să se pre-gătească de seminare sau să realizeze teze de an sau de licență.

Acum, în consecință, nu știu dacă e cazul să regretăm sau să-i acuzăm pe studenți că frontierele lecturilor sau galeria de autori preferați de ei nu depășește tabla de materii a curriculumului liceal. Sau că unii respondenți preferă doar romane gen Sandra Brown sau jinduiesc romane polițiste, adică consumă o literatură, numită

inspirat și *fastfood literar*, că foarte puțini au auzit de un *Eco*, *Coelho*, *Goma*, *Gunter Grass*, *Marquez*, *Borges*, *Vonnegut*, *Vișniec*, *Cărtărescu*, *Cundera*. Sau că, în spațiul nostru cultural interriveran, e foarte dificil să epuizezi un tiraj de o mie de exemplare și că *Harry Potter*, vîndut în 250 de milioane de volume, sau alte best-sellere precum sutele de mii de exemplare ale *Codul lui da Vinci* rămîne a fi o realitate euro-peană, un vis frumos și inaccesibil pentru piața noastră de carte. Sigur, ca să lărgim perspectiva abordării, cititorul basarabean nu e o noțiune abstractă sau o categorie perfect omogenă... Există un strat subțire de cititori culti, elitiști, cu lecturi profunde, din care sunt recrutați criticii și un număr mai mare de cititori nepretențiosi, care lecturează accidental și preferă o literatură de consum, bună uneori de alungat somnul sau plictisul ce poate veni imediat după prînz.

Și atunci face să ne lamentăm, pînă la epuizare, că, din păcate, nu toți studenții universității noastre vin în Catedrala Cărții, că nu posedă un cultivat simț al valorii? Nu e cazul, or, avarierea "*eredității spirituale*" nu trebuie doar blamată, ci și reparată, refăcută. Și cum *Dorul de Carte* poate fi cultivat așa cum și *Dorul de Patrie* și *Dorul de Femeie*, întreprinderea nu pare să fie fără șanse de izbîndă. Un *Dor de Carte*, alimentat zilnic cu literatură de calitate, ar putea rezulta în cunoștințe ample, în profesionalism, care ar prinde bine și țării, și Europei cu atît mai bine. De aceea, haideți să mai încercăm o dată!

Biblioteca e gata, de mult...

